

- Особистість вихователя і вчителя у творчому добробку Софії Русової.
- Творча реалізація ідей Софії Русової в сучасній педагогічній практиці.
- Спадщина А.С. Макаренка у контексті світового історико-педагогічного процесу ХХ ст.
- А.С. Макаренко про сімейне виховання.
- Василь Сухомлинський – засновник гуманістичної, новаторської педагогіки.
- Антон Макаренко як новатор інтенсивної педагогіки.
- В.Ф. Шаталов – бінарні методи навчання.
- Система В. Ф. Шаталова.
- Технологія практичних занять за Шаталовим.
- Складові успіху методики В.Ф. Шаталова.
- Ідеї авторської школи М.П. Гузика.
- Комбінована система організації навчально-виховного процесу за М.Гузиком.
- Ідеї авторської школи О.А. Захаренка.
- Технологія навчально-виховного процесу Сахнівської школи.

– Курс «Педагоги-новатори України» є міждисциплінарним, що інтегрує і забезпечує нерозривний зв'язок багатьох галузей знань: філософії, гносеології, наукознавства, історії педагогіки, педагогіки, педагогічної майстерності тощо.

Висновок. Результативність упровадження курсу «Педагоги-новатори України» свідчить, що професійні компетентності майбутнього вчителя базуються на таких складових: велика та складна сукупність знань, що відображає сутність педагогічної діяльності; навички та уміння педагогічних дій; здатність імпровізаційно застосувати й адаптувати ці дії до конкретних потреб кожної особистості; здатність до рефлексії щодо того, як здійснюється процес здобуття знань.

📖 Література

1. Сухомлинський В.О. – видатний український педагог: матеріали міжнародної науково-практичної конференції до 75-річчя з дня народження В.О. Сухомлинського. – Рівне, 1993.
2. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.2: навч. посібник / за ред. О. В. Сухомлинської. – К., 2005. – С. 544–546.
3. Ушинський К.Д. Праця в її психічному і виховному значенні. – Т.2. – С. 333–362.
4. Захаренко О. А. Гордіві вузли сучасної школи. Як їх розв'язати? / О. А. Захаренко // Педагогіка толерантності. – 1999. – № 3–4. – С. 101–129.

ДАЙДЖЕСТ НОВАТОРСЬКИХ ІДЕЙ ПОЛТАВСЬКОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ШКОЛИ НОВАТОРСТВА

Алла Костогриз

Регіональні школи новаторства – один із способів створення умов для самоосвітньої діяльності педагогічних працівників

Зміни, що відбуваються в сучасному суспільстві – демократизація, глобалізація, інтеграційні процеси, створення єдиного інформаційного простору – зумовлюють реформування системи освіти. Сучасна школа потребує вчителя нового типу, який володіє високою фаховою кваліфікацією та професійною культурою, здатний об'єктивно осмислювати педагогічні явища і факти, критично оцінювати й творчо перетворювати педагогічну дійсність. Суспільство завжди висувало до вчителя найвищі вимоги. Для того, щоб вчити інших, потрібно знати більше. Учитель має знати не тільки свій предмет і володіти методикою його викладання, а й бути обізнаним з іншими науками, різними сферами суспільного життя, орієнтуватися в сучасній політиці та економіці. Учитель повинен вчитися всьому постійно, тому що перед ним кожен рік змінюються тимчасові етапи, поглиблюються і, навіть, змінюються уявлення про навколишній світ.

Модель сучасного вчителя передбачає готовність до застосування нових освітніх ідей, здатність постійно навчатися, бути у постійному творчому пошуку.

Тільки безперервна освіта здатна забезпечити гнучкість підготовки вчителя відповідно до європейського виміру в освіті, посилити конкурентоспроможність регіональної системи в національно-

му, європейському просторі. А тому нинішня місія методичних служб як науково-методичних осередків освітнього простору – це розроблення та здійснення науково-методичного супроводу безперервного зростання педагогів і педагогічних колективів за індивідуальними освітніми траєкторіями, враховуючи потреби, інтереси, мотиви як окремої особистості, так і вимоги суспільства, освіти.

Крім того, сучасна педагогіка дорослих має поступово відмовлятися від системи авторитарного управління навчальним процесом і переходити до гнучкішої системи організації, підтримки і стимулювання пізнавальної самодіяльності тих, хто навчається, створення умов для творчості, до навчання творчістю, педагогіки співпраці. Одним із способів створення таких умов є заснування Регіональних шкіл новаторства.

У таких школах взаємодіяти можуть методисти, керівники навчальних закладів, учителі, вихователі, психологи, інші педагогічні працівники. Цю взаємодію можна розглядати як ціннісно-смыслову, бо між суб'єктами утворюється глибокий, стійкий зв'язок, який сприяє професійному розвитку. Вважаємо в роботі шкіл новаторства принциповими наступні акценти. Діяльність учасників школи специфічна, її закономірності мають обов'язково визначатися андрагогікою – теорією навчання дорослих. Саморозвиток і самореалізація відбуваються в загальному контексті розвитку професіоналізму, на що й спрямовується спільна діяльність суб'єктів школи. Учасники школи не тільки забезпечують умови для професійного розвитку інших педагогів, а й самі набувають професіоналізму в процесі взаємодії з ними, з ким діляться досвідом, адже учасники шкіл новаторства досвідчені особистості з багатим досвідом роботи. Отже, однією із функцій створення шкіл новаторства є забезпечення умов для розвитку професіоналізму суб'єктів на засадах андрагогіки.

Діяльність нашої Зональної школи новаторства (Решетилівський, Великобагачанський, Шишацький райони) ми побудували на основних андрагогічних принципах, визначених С. Змеєвим, які покладені в основу теорії навчання дорослих. Їх короткий зміст в наступному:

1. Пріоритет самостійного навчання. Під самостійною діяльністю розуміємо не проведення самостійної роботи як виду навчальної діяльності, а самостійне здійснення організації процесу свого навчання.

2. Принцип спільної діяльності передбачає спільну діяльність тих, хто навчається, з тими, хто навчає, а також з іншими учасниками щодо планування, реалізації, оцінювання і корекції процесу навчання.

3. Принцип опори на досвід того, хто навчається. Згідно з цим принципом життєвий (побутовий, соціальний, професійний) досвід того, хто навчається, використовується як одне з джерел навчання самого вчителя і його колег.

4. Індивідуалізація навчання. Відповідно до цього принципу кожен, хто навчається, спільно з тим, хто навчає, створює індивідуальну програму навчання, що зорієнтована на конкретні освітні потреби і цілі навчання і враховує досвід, рівень підготовки, психофізіологічні, когнітивні особливості того, хто навчається.

5. Системність навчання. Цей принцип передбачає дотримання відповідності цілей, змісту, форм, методів, засобів навчання й оцінювання результатів навчання.

6. Контекстність навчання. Відповідно до цього принципу навчання спрямоване на конкретні, життєво важливі для дорослого цілі, орієнтоване на виконання ним соціальних ролей або вдосконалення особистості, будується з урахуванням професійної, соціальної, побутової діяльності того, хто навчається, його просторових, часових, професійних, побутових факторів або умов.

7. Принцип актуалізації результатів навчання. Даний принцип передбачає невідкладне застосування на практиці набутих педагогом знань, умінь, навичок, якостей.

8. Принцип елективності навчання передбачає надання тому, хто навчається, певної свободи вибору цілей, змісту, форм, методів, джерел, засобів, термінів, часу, місця навчання, оцінювання результатів навчання, а також тих, хто з ним навчається.

9. Принцип розвитку освітніх потреб. За цим принципом оцінювання результатів навчання здійснюється, по-перше, шляхом виявлення реального ступеня засвоєння навчального матеріалу і визначення тих матеріалів, без засвоєння яких не можливе досягнення поставленої мети навчання; по-друге, процес навчання будується за цілями формування у тих, хто навчається, нових освітніх потреб, конкретизація яких здійснюється після досягнення певної цілі навчання.

10. Принцип усвідомленості навчання означає усвідомлення тим, хто навчається, і тим, хто навчає, всіх параметрів процесу навчання і своїх дій щодо організації процесу навчання.

Враховуючи дані принципи, роботу в Зональній школі новаторства ми спланували так, щоб самоосвітня діяльність учителів не нав'язувалася зверху, не була штучно створеною, надуманою, а на-впаки,

викликала чинник необхідності в отриманні самопомогі, у вираженні власного самостановлення, самоствердження, самовираження, допомагала вчителю логічно і послідовно вдосконалювати як особистісну, так і професійну компетентність.

Зрозуміло, що зміст самоосвітньої діяльності вчителя залежить від рівня його фахових знань, науково-теоретичної та методичної підготовки, психологічної ерудиції, від ступеня рівня його відповідальності за виконання посадових обов'язків, від рівня визначення ним індивідуальної проблемної освітньої ситуації, від навичок самостійного оволодіння знаннями, від вибору форм і методів вирішення науково-методичної проблеми, від змісту мотивації власного вдосконалення, яка включає в себе бажання вчителя прагнення до постійного самовдосконалення, самозростання, самореалізації з кінцевою метою – вдосконалення своєї професійної майстерності.

Розглянемо на конкретному прикладі. У листопаді 2012 р. на базі Решетилівської гімназії імені І.Л.Олійника було проведено засідання обласної спеціальної дослідницької групи при ПОППО «Спадщина Михайла Васильовича Остроградського та формування предметних компетентностей при навчанні математики». У ході засідання групи досвідом роботи по вивченню спадщини видатного математика ділилася вчитель математики Н.В. Сливка, яка презентувала учасникам засідання створений нею разом з учнями куточок М.В.Остроградського. У березні 2013 р. Неля Володимирівна виступила на районній науково-методичній конференції з теми «Логіка освітніх принципів М.В. Остроградського і Т.Г. Шевченка». У квітні цього ж року під час методичного мосту по обміну досвідом учителів математики Котелевського та Решетилівського районів Неля Володимирівна, долучившись до роботи ЗІШН, поділилася досвідом своєї пошуково-дослідницької роботи по використанню і М.В. Остроградським, і Т.Г. Шевченком узагальнюючого моделюючого засобу закріплення набутих знань як ефективного освітнього засобу. Участь в обласних та районних методичних заходах стала поштовхом до подальшої роботи. У червні Н.В. Сливка здійснила творчу поїздку до Санкт-Петербургу, відвідала Петербурзьку Академію мистецтв, де викладав М.В. Остроградський, попрацювала в архіві. Зараз опрацьовуються, систематизуються зібрані матеріали, відбувається підготовка до створення кімнати імені М.В.Остроградського (рис. 1). Відкриття заплановано на листопад 2013 р. і буде презентовано учасникам Зональної школи новаторства.

Варто відзначити, що при виконанні пошуково-дослідницької роботи вчитель самостійно вибирала форми самоосвітньої діяльності, здійснювала планування роботи, вдосконалювала самоаналіз, самоконтроль за своєю діяльністю, навички самостійного оволодіння знаннями.

Отже, можемо зробити такі висновки:

1. Сучасні вимоги до педагога на перше місце ставлять систематичну самостійну роботу з розвитку професійної компетентності, поглиблення його теоретичних знань і практичних умінь. Отже, проблема самоосвіти стає все актуальнішою. Завданням методичних служб на даному етапі є максимальне використання творчого потенціалу педагогів.

2. Самоосвіта педагогів є безперервний, особли-

➤ Рис. 1. Михайло Васильович Остроградський

вим чином організований процес розвитку та збагачення сукупної культури педагога на основі сформованих в нього освітніх потреб.

3. Основним змістом самоосвіти є оновлення і вдосконалення знань, що є у спеціаліста, його умінь і навиків з метою досягнення бажаного рівня професійної компетентності. У сучасному суспільстві постійна самоосвіта, з одного боку, все більше стає умовою успіху в професійній діяльності, а з іншої – і це особливо важливо – захищає від інтелектуального зубожіння особистості.

4. Педагогічна самоосвіта здійснюється різними засобами і дає ефективні результати у тому випадку, коли вона здійснюється цілеспрямовано, рівномірно й систематично.

5. Апробація нових форм методичної роботи, на-

приклад, школи новаторства, їх різноманітність допомагають підтримувати в учителів інтерес до предмета, прагнення до вдосконалення та запобігають професійному вигоранню. Реалізація творчого потенціалу вчителя, його самоосвітньої діяльності найефективніше відбувається за таких умов, як: створення сприятливого психологічного клімату, атмосфери творчого пошуку новизни; регулярне і своєчасне фіксування досягнень кожного педагога; стимулювання ініціативи; прояв довіри і поваги до індивідуального педагогічного доробку кожного педагога.

6. Педагогічна самоосвіта – цілеспрямована, наближена до дослідницької, самостійна діяльність педагога з удосконалення педагогічних знань, умінь з метою застосування у професійній діяльності.

Ірина Шевченко

Розвиток інноваційної поведінки педагога

Хто стоїть на місці, той відстає
Давньоримське прислів'я

Професійна готовність педагога до інноваційної діяльності є закономірним результатом спеціальної підготовки, самовизначення, освіти й самоосвіти, виховання й самовиховання. А дух творчості, постійного пошуку є живильним середовищем для нових ідей, шукань, досягнень, для розвитку інноваційної поведінки вчителя.

Задача створених Зональних шкіл новаторства – не тільки виявити інноваційні ідеї, які використовують у своїй роботі провідні педагоги певного міста, району, а й спроектувати процес навчання тих педагогічних працівників, які ще не обрали свій шлях у педагогіці та поки що стоять осторонь інновацій. Саме андрагогічні позиції РШН вимагають пам'ятати, що метою сучасного підходу до освіти є сприяння розвитку, збагаченню цілісної особистос-

ті педагога, прояву його самобутності, актуалізації його здібностей.

Підготовка сучасного вчителя, здатного впроваджувати ідеї особистісно зорієнтованої освіти, оригінально вирішувати актуальні навчально-виховні та соціокультурні проблеми, вимагає особливої організації його практичної та розумової діяльності. Готовність до застосування у роботі інноваційних технологій обумовлюється організацією оптимального інноваційного середовища, невід'ємною частиною якого є робота Регіональної та Зональних шкіл новаторства (ЗШН).

ЗШН м. Миргорода та Миргородського району спрямувала свою роботу як на виявлення, так і на впровадження цікавих інноваційних технологій, які вже пройшли етап засвоєння (тобто пройшли апробацію в одному або декількох навчальних закладах і діагностику результатів), у роботу навчальних закладів міста та району.

Та, зрозумівши, що для кращого результату потрібно більше приділити уваги якійсь одній інновації, щоб ефективніше впроваджувати її в освітянський простір, ми створили креативні, творчі